

ШВИДКІСТЬ ПЕРЕРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ – ЧИННИК УСПІХУ БОКСЕРА НА ЗМАГАННЯХ

Ігор КОБЗАР

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Постановка проблеми. Відомо, що на Олімпійських іграх перемога потребує від спортсменів максимальних чи над максимальних зусиль. І здобуває її той, у кого більший запас вольової енергії й вищий рівень психологічної стійкості, хто здатний мобілізувати моральні та фізичні ресурси у вирішальну мить, або, навпаки, впродовж тривалого часу.

Високий динамізм розвитку життя в сучасних соціальних умовах, зростаючі вимоги до своєчасності прийняття рішень, швидкості та точності виконання дій та операцій, оперативності контролю зумовлюють необхідність розробки засобів та механізмів підвищення успішності діяльності в екстремальних умовах В.А. Стаднік (1999).

Результативність діяльності спортсмена (поруч із спеціальною технічною, фізичною, тактичною, психічною підготовленістю) залежить від характеру сприйнятої інформації, часу для її переробки і втілення у відповідних реакціях, швидкого і адекватного специфічного мислення. Ефективність сприйняття і швидкість переробки інформації, прийняття рішень, вибір засобів для досягнення цілей є центральними в змагальній діяльності спортсмена. Дефіцит простору і часу в умовах змагальної боротьби робить дуже важливим процес сприйняття та переробки інформації й прийняття рішень (Платонов В. М., 1997).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Часто висока ефективність змагальної діяльності досягається за рахунок надмірного напруження, коли всі операції виконуються на межі психічних і фізіологічних можливостей людини, при величезній витраті функціональних ресурсів і резервів на те чи інше змагальне навантаження. Психологічні вимоги до високого рівня функціональної підготовленості і спеціальної працездатності, особливо в умовах змагальної діяльності, швидко зростають. Відповідно, все більше зростає і значення контролю та корекції індивідуальних особливостей спортсмена, його психофізіологічних можливостей, які відіграють значну роль в ефективності та успішності спортивної діяльності, а також значно впливають на формування і вдосконалення професійно важливих якостей (Яковлев Б. П., 2000).

Одним із факторів, що визначають ефективність змагальної діяльності, є якісні кількісні показники процесу прийому та переробки інформації в екстремальних умовах. В основі даного чинника – інтегральний механізм діяльності мозку в екстремальних умовах, який включає в себе нейрофізіологічні та психофізіологічні особливості виникнення та протікання емоційних та інтелектуальних процесів, що забезпечують успішну діяльність боксера в змагальному періоді.

Інформаційний підхід – це система, що здійснює переробку інформації, основна її властивість – здатність використовувати нервові процеси як особливі носії інформації, а також здатність витягувати смислові значення з цієї інформації, піддаючи коди декодуванню чи інтерпретації. На кожному етапі процесів обробки

інформація набуває певних змін, проходить її кодування, виділення ознак, фільтрація, розпізнавання, осмислення, напрацювання рішення, формування відповідної дії (М. П. Шестаков, 2004). Закодована інформація противника проявляється в його обманних діях. Завдання спортсмена – розкодувати хибну інформацію й прийняти правильне рішення. Обсяг інформації повинен оптимально відповідати кількості та ступеню складності для кожного боксера.

Мета дослідження. Визначити механізми швидкості переробки інформації, які сприяють успішній діяльності боксера в змагальному періоді.

Організація дослідження. Дослідження планується проводити в ДДІФКіС, на кафедрі боксу, та СДЮСШ “Школа боксу” м. Херсону. Передбачається обстеження 60 боксерів контрольної групи і 60 експериментальної групи.

Результати дослідження та їх обговорення. Які ж механізми, забезпечують швидкість переробки інформації боксером в змагальних умовах? Як показують дані і теоретичні дослідження В. А. Плахтійенко, Ю. М. Блудов (1983), таких механізмів три: чинник швидкості переробки інформації як показник типологічних особливостей ВНД людини; чинник швидкості переробки інформації як показник сенсомоторних і інтелектуальних процесів діяльності спортсмена в екстремальних умовах; чинник швидкості переробки інформації як показник саморегуляції діяльності спортсмена в екстремальних умовах.

Як свідчать дослідження багатьох вчених, генетично обумовлені властивості ВНД вбивають важливості в спортивній діяльності боксера. Сила нервової системи є необхідною основою для емоційної стійкості і пов'язаною із нею швидкістю переробки інформації. Простежується чітка залежність характеру м'язової діяльності від типологічних властивостей основних нервових процесів їх функціональної рухливості, які вбивають нейродинамічну основу різноманітної м'язової діяльності спортсмена. Це означає, що чим вищий рівень функціональної рухливості нервових процесів, тим більше швидко обробляється інформація, яка надходить в нервову систему та головний мозок як пропріорецепторів м'язів під час діяльності спортсмена [1]. Рухливість та швидкозв'язаність нервових процесів допомагає швидкому формуванню умовно-рефлекторних зв'язків, які проявляються в підвищенні швидкості рухових реакцій.

Рухливість нервових процесів боксера проявляється в умінні швидко переключатися під час поєдинку, що забезпечує ефективність ведення ним бою. Необхідною умовою досягнення успіху в змагальному протистоянні – присутність у боксера розвинутих швидкісних показників: швидкості різних видів реакції, швидкості одиночних та серійних ударних та захисних дій і рухів. Поєдинок боксерів складається з швидких переходів від одних дій до інших, що включають атаку, контратаку, перехід з однієї дистанції в іншу, перебудову тактичних схем.

В основі фактора швидкості переробки інформації лежать процеси сприйняття, оброблення і дії. Головний чинник в процесі сприйняття є створення психічного образу. У процесі спортивного діяльності вдосконалюються регуляторні функції образу. На початку він орієнтується на зовнішні ознаки об'єкту, в подальшому переключується на розчленовані оперативні одиниці об'єкту. Таке переключення дає можливість боксеру за найменшими рухами руки, плеча, голови суперника миттєво відреагувати. Боксер може оцінити та розпізнати задуми противника прийнявши поточну інформацію та підставивши її з модельним психічним образом який розвинувся в процесі багаторічних тренувань та змагань.

Відомо, що спортивні одноборства вимагають точного зорового сприйняття

рухів супротивника і, що в спортсменів основним каналом інформації є зорова аферентація. Сенсорні ланки набувають важливості в успіхах спортсменів. Моторні ланки теж важлива складова частина переробки інформації боксером. Попередні дослідження вчених вказують на те, що боксери початківці збільшують швидкість переробки інформації за рахунок моторних ланок, а боксери високої кваліфікації підвищують переробку інформації в центральній ланці – за рахунок вдосконалення інтелектуальних функцій. Ці данні підтверджуються у дослідженнях (В. Д. Небиліцина, 1966; М. В. Макаренка, 1991). Швидкість розповсюдження нервових процесів по корі головного мозку є одною з важливих детермінантних характеристик, яку можна назвати швидкістю центральної обробки інформації і набуває важливості в швидкості прийняття рішень [3].

Переробка інформації боксером є активною діяльністю, яка призводить до більш ефективного вирішення задачі. Врахування ступеня значущості поступаючого сигналу, який несе інформацію, призводить до збільшення швидкості сприйняття сигналів та пришвидшення процесу прийому та переробки інформації.

У досвідчених спортсменів накопичується збиткова інформація про різноманітні дії в екстремальних умовах, що обумовлює створення потенційних моторних програм. Ці програми дають можливість боксеру в специфічних умовах діяльності адекватно реагувати на дії супротивника. При оволодінні складними тактичними епізодами поєдинку в подальшому виробляється звичка передбачувати бойову діяльності противника. Досить часто спортсмен початківець отримує інформацію, що перевищує його можливості переробки в результаті відбувається зниження змагальної діяльності. Інколи це відбувається із спортсменами високого класу. Для врівноваження процесів прийому та переробки інформації проводяться заходи по регуляції чи саморегуляції діяльності. Саморегуляція діяльності являється одним із основних факторів, що забезпечують успіх боксера в змагальному періоді.

Висновки

Переробка інформації та її швидкісні показники набувають значущості в змагальній діяльності спортсменів. Швидкість розумових процесів збільшується, а значить і увага до неї зростає. Інформаційна система ще мало вивчена в спорті, хоча вона надзвичайно інтенсивно розвивається в інших галузях. Інформаційний підхід розкриває надзвичайні можливості для фізичної культури та спорту.

Література

1. Безкопильний О. П., Лизогуб В. С., Холоденко М. М. Функціональна рухливість нервових процесів та зв'язок з характером спортивної діяльності // Концепції розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: збірник наукових праць. – Рівне: "Принт Хауз", 2001. – Випуск 2.
2. Блудов Ю. М., Плахтиенко В. А. Надежность в спорте. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 176 с. (Наука – спорту).
3. Макаренко Н. В. Теоретические основы и методики профессионального психофизиологического отбора военных специалистов / НИИ проблем военной медицины Украинского военно-медицинской академии. – Киев, 1996. – 336 с.
4. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – Киев: "Олимпийская литература", 1997. – С. 41 – 44.

5. Шестаков М. П. Проблемы информационного подхода при разработке теории обучения человека движениям // Теория и практика физической культуры. – 2004. – №2. – С. 172.
6. Яковлев Б. П. Психическая нагрузка: практические аспекты ее исследования в условиях спортивной деятельности // Теория и практика физической культуры. – 2000. – №5. – С. 130.

ШВИДКІСТЬ ПЕРЕРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ – ЧИННИК УСПІХУ БОКСЕРА НА ЗМАГАННЯХ

Ігор КОБЗАР

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація. В публікації розкривається поняття швидкості переробки інформації як одного з факторів успішної діяльності боксера на змаганнях. Також розкриті механізми швидкості переробки інформації в екстремальних умовах діяльності спортсменів.

Ключові слова: швидкість переробки інформації, успішна діяльність, нервова діяльність.

СКОРОСТЬ ПЕРЕРАБОТКИ ИНФОРМАЦИИ – ФАКТОР УСПЕХА БОКСЕРА НА СОРЕВНОВАНИЯХ

Игорь КОБЗАРЬ

Днепропетровский государственный институт физической культуры и спорта

Анотация. В публикации раскрывается понятие скорости переработки информации как одного из факторов успешной деятельности боксера на соревнованиях. Также раскрыты механизмы скорости переработки информации в экстремальных условиях деятельности спортсменов.

Ключевые слова: скорость переработки информации, успешная деятельность, нервная деятельность.

SPEED OF PROCESSING OF THE INFORMATION THE FACTOR OF SUCCESS OF THE BOXER AT COMPETITIONS

Igor KOBZAR

The Dnepropetrovsk State Institute of Physical Training and Sports

abstract. In the publication speed of processing of the information as one of factors of successful activity of the boxer at competitions reveals. Also mechanisms of speed of processing of the information in extreme conditions of activity of sportsmen are opened.

Keywords: speed of processing of the information, successful activity, the maximum nervous activity.